

Faal en verzoen u

Sander Pleij Bericht uit de Republiek

Opeens zie ik overal mensen falen. Bij *De meeuw* van Tsjechov zag ik de falende jonge schrijver Kostja. Hij voert een zelfgeschreven,

avantgardistisch toneelstuk op voor zijn moeder, een gevierd actrice, en haar succesvolle vrienden. Ze lacht hem uit, vraagt hem om alsjeblieft op te houden met die onzin. Na de vernedering kan het erger: Kostja's vriendin wordt verliefd op de vriend van zijn moeder en gaat een fatale verhouding aan met die wél succesvolle schrijver. Maar ook die schrijver faalt, bij elk boek ondervindt hij weer dat hij niet zo uniek is als Dostojevski of Toergenjev. Trouwens, faalt het toneel zelf niet? wordt ook nog eens gevraagd in de prikkelende uitvoering van Toneelgroep Amsterdam. Alle grote literatuur is tragedie. We zien het falen van de ander, liefst van de overmoedige ander, en wat we ondervinden heet troost.

Maar waarom heb ik de indruk dat het falen steeds nadrukkelijker wordt? Op straat spelen jongetjes, plagend roepen ze elkaar toe: 'Faal!' Binnen kijken kinderen naar filmpjes op YouTube die 'Fale compilations' heten. Ze lachen zich rot om een eindeloze stoet mensen die vallen, iets

stoms doen, overmoedig zijn en zich heel erg pijn doen.

Op de sprankelende website *hard//hoofd* is het de hele week Faalweek. Jonge schrijvers en journalisten vertellen over het eigen falen. Ik noem Jan Postma met 'Alles waarin ik ooit faalde', en Rutger Lemm, wiens stuk 'Een grootse mislukking' ook in *NRC Handelsblad* wordt gepubliceerd.

In Vrij Nederland schrijft Henk van Straten een artikel over hoe hij en andere schrijvers falen, ploeteren en weer falen. Het stuk vindt weerklank, Henk wordt geprezen om zijn eerlijkheid.

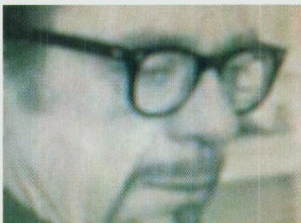
In *The New Yorker* verschijnt een artikel dat 'The Rise of the Failure Memoir' heet. Het gaat over literatuur en falen. Schrijver Giles Harvey noemt de troost die lezen over falen biedt, maar hij signaleert nog iets. Hij zegt dat in een samenleving die sterk gericht is op succes het falen een onweerstaanbaar thema is, omdat falen angstaanjagend is. 'Kijk hoe erg het kan zijn.' Misschien heeft Harvey gelijk en kun je bijvoorbeeld ook de populariteit van de bestseller *Stoner* (John Williams) hieraan ophangen: Stoners leven lijkt in het moderne succesperspectief een aaneenschakeling van falen. Maar *Stoner* schijnt dat minder persoonlijk en meer als iets algemeen menselijks op te vatten, wat hem én de lezer enige verlossing biedt.

Stoner biedt welkome troost in een tijd

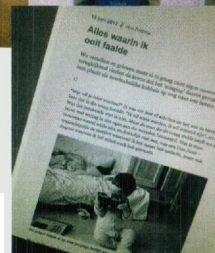
waarin iedereen zijn eigen leven moet maken en daarmee verantwoordelijk wordt voor zijn eigen succes. Bovengenoemde Jan Postma schrijft op *hard//hoofd* (over zichzelf): 'Ik wilde het lef hebben in onzekerheden te leven en zo af en toe te falen; ik wilde in staat zijn mezelf daarover verhalen te vertellen die die mislukkingen draaglijk maakten. Ik wilde niet alleen vertrouwen hebben dat het goed komt, maar ook kunnen leven in de wetenschap dat dat af en toe niet gebeurt.' Hier probeert iemand zich te verzoenen met het echte leven, dat niet overeenkomt met de dominante culturele boodschap dat succes een plicht, en maakbaarheid een gegeven is. ■

sander.pleij@vn.nl

SANDER PLEIJ

Falen, het nieuwe succes

Deval en de Republiek

Wat is voor jou...

